

LOPPURAPORTTI

1. Hankkeen toteuttajan nimi

Satafood Kehittämissyhdystys ry

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Nurmisiementuotannon kehittäminen Pirkanmaalla ja Satakunnassa
Hankkeen numero 17082
Dnro 827/3560-2012

3. Yhteenveto hankkeesta

Nurmikasvien siementuotanto ei kata kotimaista kulutusta. Hanke tähtäsi nurmikasvien alueellisten siementuotantomäärien lisäämiseen Pirkanmaalla ja Satakunnassa. Tavoitteeseen edettiin hankesuunnitelman toimenpiteillä: laatimalla kysely, jolla tiedusteltiin nykyisten nurmisiementuottajien mielipidettä viljelystä ja jatkoaikeista, järjestämällä siementuotantoaiheinen luentotilaisuus, järjestämällä viljelijöille opintomatka Keski-Ruotsiin ja Viroon, koeviljelyttämällä nurmisiemeniä, järjestämällä pienimuotoisia kenttäkokeita, pellonpiennartilaisuuksia sekä lehtikirjoituksin ja tiedottein.

Hanke koettiin tarpeelliseksi, sillä nurmikasvien siemeniä viljelyttävien liikkeiden edustajien kanssa käydyissä keskusteluissa tuotiin vahvasti esille tarve nurmikasvien siementuotantopinta-alojen säilyttämiseen vähintäänkin nykyisellä tasolla, kasvattamiseen ja mahdollisuuteen ottaa uusia tuottajia nurmikasvien siementuotantoon.

4. Raportti

4.1. Hankkeen tavoitteet

a. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Hankkeen tavoite on edistää Suomen ilmasto-oloissa viihtyvien ja jalostettujen lajikkeiden siementuotantoa vastaamaan paremmin kotimaista kysyntää.

b. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoite on edistää alueellista Pirkanmaan ja Satakunnan nurmikasvien siementuotantoa.

4.2. Hankkeen toteutus

a. Toimenpiteet

Hankehakemus jätettiin 18.5.2012 ja päätös hanketuesta saatiin 8.10.2012, minkä vuoksi kesällä 2012 toimenpiteitä ei tehty täydessä mitassa. Hankesuunnitelmaan kirjatut eri nurmikasvilajeilla kylvetyt esittelykentät kuitenkin perustettiin kesäkuussa Huittisten ammatti- ja yrittäjäopiston pellolle Kokemäelle ja Osaran maaseutuopetusyksikön pellolle Hämeenkyröön (luomutuotanto). Kenttien kylvö kilpailutettiin, mutta ainoastaan MTT teki työstä tarjouksen, joten MTT valittiin työn suorittajaksi. Nurmikasviruudut perustettiin MTT:n koeruutukylvökoneella viljan kylvön jälkeen kesäkuun alussa. Maa muokattiin ennen kylvöä koulutilojen toimesta. Vilja oli kylvön hetkellä orasasteella ja kylvö harvensi sitä voimakkaasti.

Kasvustot ruiskutettiin rikkakasveja vastaan Kokemäellä koulun toimesta normaalin rikkakasviruiskutuksen yhteydessä. Kylvöjen onnistumista seurattiin kesän aikana ja päällä kasvava vilja niitettiin heinäkuun puolessa välissä pois. Kokemäen peltolohko, jolle esittelykenttä perustettiin, osoittautui herkästi liettyväksi ja maa kuorettui voimakkaiden sateiden johdosta hentoja nurmikasvien taimia läpäisemättömäksi, minkä vuoksi ruudut kylvettiin heinäkuun loppupuolella uudestaan. Myös Hämeenkyrön kenttää täydennettiin alsikeapilalla ja timotein ja puna-apilan seoksella heinäkuun lopulla. Alsikeapilan siemen saatiin vasta ensimmäisten kylvöjen jälkeen.

Kesän 2012 aikana Jukka Saarinen tutustui myös kahden tilan (Mellilä, Huittinen) timotein ja ruokonan siemenviljelyksiin.

Loka 6 marraskuussa laadittiin kysymyssarja, joka lähetettiin joulukuussa Pirkanmaan ja Satakunnan alueen nurmisiementuottajille. Kysely tehtiin yhteistyössä nurmisiementuottajien liikkeiden ja Boreal Kasvinjalostus Oy:n kanssa. Kysymyssarja lähetettiin ensin liikkeiden edustajille kommentoitavaksi ja sitä täydennettiin ja tarkennettiin saadun palautteen mukaan. Koska tietosuojalaki rajoittaa liikkeiden mahdollisuutta luovuttaa viljelijöiden yhteystietoja lopullinen kysely lähetettiin ensin liikkeiden edustajille, jotka välittivät sen sitten saatekirjeen kanssa sopimustuottajilleen. Näin toivottiin saatavan myös isompi osa viljelijöistä vastaamaan kyselyyn.

Kysely sisälsi kysymyksiä mm. nurmisiementuotannon pitkäaikaisuudesta, laajuudesta, jatkosuunnitelmista, viljelyteknisistä käytännöistä ja ongelmista, viljelysopimuksen ehdoista sekä siitä, missä määrin viljelijät saavat liikkeiden kautta tietoa uusista tutkimustuloksista ja sopimusmahdollisuuksista. Kyselyn tuloksena toivottiin saatavan tietoa nurmikasvien siementuotannon ongelmista ja mitä viljelijät nurmisiementuotannossa arvostavat. Kyselyssä oli myös vapaaehtoinen kysymys viljelijöiden yhteystiedoista, joihin viljelijöiden toivottiin vastaavan. Hankkeen toivottiin saavan näin viljelijöiden yhteystietoja, mikä mahdollistaisi myös suoran tiedottamisen hankkeen toiminnasta viljelijöille. Kyselystä laadittiin yhteenveto, joka jaettiin yhteystietonsa antaneille viljelijöille ja siemenliikkeille. Kyselyn tärkeimmät tulokset esitettiin nurmisiementuotannon päivillä 22.2.2013.

Kyselyyn vastasi yhteensä 19 viljelijää. Vastaajista 65 % edusti keskimäärin suurempia yli 50 ha:n tiloja. Nurmisiementuotantoalat olivat varsin mittavia, keskimäärin 15 ha tilaa kohti ja tyyppilistä lähes kaikkien tuottajien kohdalla oli myös pitkäaikainen kokemus nurmisiementuotannosta.

Kun kysyttiin syytä tuottaa nurmikasvien siementä, kukaan ei vastannut syyksi tuotannon hyvää kannattavuutta. Toisaalta valtaosa piti toisissa kysymyksissä nurmisiementuotannon kannattavuutta saman tasoisena kuin viljantuotannonkin kannattavuutta. Myöskään kannattavuuden vuosittaista vaihtelua ei useimmissa vastauksissa pidetty viljantuotantoa suurempana. Tärkeimpinä syinä nurmisiementen tuotantoon pidettiin peltojen pysymistä kasvipeitteisenä, maanparannusvaikutusta, viljantuotannon riskin tasaantumista, aikaista puintiajankohtaa sekä sadon pientä varastotilantarvetta. Tuotantoa arvostetaan koska 90 % viljelijöistä ilmoitti nurmisiemenalan pysyvän entisen suuruisena tai kasvavan. Siemenliikkeiden toimintaan ja sopimusehtoihin oltiin yleisesti varsin tyytyväisiä. Miinuksena todettiin nurmisiementen hinnan jälkeenyäisyys viljan hintakehitykseen verrattuna. Nurmisiementuotantoon myös panostettiin viljelijöiden vastausten mukaan paljon. Kaikki vastaajat suosittelisivat nurmisiementen tuotantoa ainakin jollakin tasolla muille viljelijöille.

Vuoden 2013 alussa toimenpiteet painoutuivat hankesuunnitelmaan kirjatun nurmikasvialueisen luontotilaisuuden suunnitteluun, järjestelyjä sekä tilaisuuden puhujien etsintään. Tilaisuus toteutettiin 22.2.2013 Huittisten kaupungintalon valtuustosalissa. Päivän esitykset koottiin Satafoodin verkkosivuille. Tilaisuudesta pyrittiin tekemään tietoisuutta nurmisiementen tuotantovaihtoehdosta uusille viljelijöille, unohtamatta jo alalla olevia nurmisiemen tuottajia. Tilaisuuteen saatiin luennoitsijoiksi maamme parhaita asiantuntijoita, liikkeen edustaja sekä pitkän kokemuksen omaava nurmisiementuottaja. Tilaisuuteen ilmoittautui seitsemän luennoitsijan ja kolmen Satafoodin henkilökuntaan kuuluvan lisäksi 41 osallistujaa. Maaseudun Tulevaisuus julkaisi tilaisuudesta artikkelin 27.2.2013 ja Kylvösiemenlehti numerossa 2/2013. Maaseutu Lusto julkaisi lisäksi hanketta ja järjestettyä nurmisiemenpäivää koskevan artikkelin 22.3.2013.

Kevään / alkukesän 2013 tehdyissä tarkastuksissa nurmikasvien näyteruutujen kunto todettiin Kokemäellä hyvin vaihtelevaksi. Jatkuvista kesän 2012 sadekuuroista johtuen uusintakylvötkin taimettuivat hitaasti orastuvilla nurmikasvilajeilla joko eivät lainkaan tai heikosti. Nopeammin taimettuvat ruudut näyttivät tyydyttäviltä. Hämeenkyrön kentälle kasvoi syksyllä 2012 viljan korjuun jälkeen runsas rikkakasvusto, jota jatkuvista sateista ja maan märkyydestä johtuen ei saatu poistettua. Näin ollen jouduttiin tekemään päätös esittelykenttien hylkäämisestä. Heikkoja, rikkaruohoisia näyteruutuja ei ole hankkeen tavoitteita ajatellen tarkoituksenmukaista esitellä. Nurmisiementuotanto vaihtoehdon käytännön esittely tuottajille ja opiskelijoille on kuitenkin tärkeä osa hankkeen toimintaa, jonka toteuttamiseksi korvaavalla tavalla käytiin keskusteluja. Vaihtoehtoina olivat MTT:n ja Boreal Kasvinjalostus Oy:n nurmisiemenkentät Jokioisilla tai Länsi-Hahkialan koetilan nurmisiemenkokeet Hauholla. Korvaavaksi kohteeksi valittiin Länsi-Hahkialan koetilan nurmisiemenkoekenttiin tutustuminen. Tilaisuus järjestettiin 2.8.2013 Länsi-Hahkialan koetilan peltopäivien kanssa samalle päivälle. Nurmisiemenhanketta ja tilaisuutta esiteltiin etukäteen Maaseudun Tulevaisuuden lehtikirjoituksessa 31.7.2013, ilmoitettiin Rautia K-Maatalouden Satakunnan alueella kaikkiin viljelijätalouksiin lähettämässä mainoslehtisessä, sekä sovittiin Osaran maatalousoppilaitoksen kanssa oppilaiden yhteiskuljetuksesta näyttelyyn, lähetettiin kutsuja sähköpostin välityksellä sekä esitettiin puhelimitse kutsuja. Järjestettyyn nurmisiemenkokeiden esittelyyn osallistui 11 viljelijää. Tilaisuuteen oli pyydetty puhumaan koetilan tutkija Milla Välisalo. Lämpimän kesän jälkeen jo osin käynnissä olleet puinnit ilmeisesti pienensivät osallistujien lukumäärää.

Hankkeen ensimmäinen ulkomaanmatka toteutettiin 7.-10.7.2014 Keski-Ruotsiin Itä-Götanmaalle, mihin on keskittynyt runsaasti Ruotsin nurmisiementuotantoa, ja mikä on ilmastollisesti vielä suhteellisen lähellä Suomen ilmastoa. Kasvukausi on molemmista päistään kuitenkin selvästi Pirkanmaan ja Satakunnan kasvukausia pidempi. Kohteeksi Itä-Götanmaalla saatiin paikallisia, hyviä nurmisiementuotantoa harjoittavia maatiloja, nurmisiemeniä viljelyttävä liike ja pakkaamo.

Lisäksi kuulimme esityksen Ruotsissa toteutetusta öVallfrö 10 000ö-nurmisiementuotannon kehityshankkeesta. Matka pyrittiin ajoittamaan kohdealueen nurminadan puintia edeltävään aikaan. Matkalle osallistui 24 viljelijää ja kaksi henkilöä Satafoodista. Matkajärjestelyt onnistuivat hyvin ja osallistujat olivat kohteisiin ja käytyihin keskusteluihin tyytyväisiä (Matkakertomus löytyy Satafoodin nettisivuilta).

Omavaraisuusasteeltaan heikoimmalle nurmikasvilajillemme, puna-apilalle suunniteltiin ja toteutettiin tehostetun pölytyksen koe. Mehiläisyhdyskuntia siirrettiin apilapellon läheisyyteen ja eri pölyttäjälajien (mehiläiset, kimalaiset, perhoset, kukkakärpäset) määrää seurattiin laskennoilla puna-apilan kukinnan aikana. Kokeella oli kaksi ulottuvuutta: tutkitaan tehostetun pölytyksen vaikutusta puna-apilan siementuotannolle sekä toisaalta apilakasvuston merkitystä mehiläisyhdyskuntien hunajantuotannolle. Koe suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä Hunajaluotsi Oy:n kanssa. Hunajaluotsin Lauri Ruottinen myös koulutti 25.6.2013 Satafoodin henkilökuntaa laskennan suorittamiseen. Hunajaluotsi toimitti tutkimuksen kohteena oleville puna-apilapelloille tarvittavat eristyshäkit ja öpakotetunö pölytyksen häkkeihin tarvittavat mehiläisyhdyskunnat. Hunajaluotsi teki myös hunajanäytteiden siitepölyanalyysit, mistä voitiin päätellä kasvilajit, joista mesi on kerätty ja mikä on ollut mehiläisten merkitys puna-apilan pölyttämisessä. Koe toteutettiin kahden puna-apilan siementuottajan pellolla, toinen Eurassa toinen Raumalla. Kokeen tuloksista kuultiin myös esitys 27.2.2014 järjestetyssä nurmisiementuotanto päivässä.

Hanke järjesti 8.8.2013 Loimaalla Teemu Perhon tilalla nurmisiementen kaksivaiheista sadonkorjuuta esittelevän pellonpiennartilaisuuden. Tilaisuudessa esiteltiin menetelmässä tarvittavat laitteet (karholle- niittokone ja puimurin noukinpöytä) sekä kuultiin viljelijöiden (Teemu, Pauli ja Heikki Perhon), että MTT:n nurmisiementutkijan Oiva Niemeläisen puheenvuorot menetelmästä kertyneistä kokemuksista. Menetelmällä nähtiin selviä etuja ainakin timotein korjuussa, joskin kokemukset ovat vasta muutamalta vuodelta. Menetelmä on yleisesti käytössä Suomea eteläisemmällä nurmisiementuotantoalueilla, josta tilallakin käytössä olevat laitteet olivat tuotu käytettyinä. Laitteita esiteltiin ja käytettiin vain tilan pihassa, sillä edellisen päivän sateet olivat kasteleet pellolla olevan, valmiiksi luoølle niitetyn kasvuston. Menetelmän eräs etu on, että niitto vähentää valmistuvan timotein siementen maahan karisemista pysytyssä olevaan kasvustoon verrattuna. Vaikka sade kastelee luoøon, kuivuu se nopeasti puintikuntoon sateen tauottua. Paikalla oli 30 osallistujaa ja kaksi hankkeen työntekijää. Tilaisuudesta kirjoitettiin 12.8.2013 artikkeli Maaseudun tulevaisuuteen ja 10.8.2013 Loimaan lehteen.

Suunnitteilla oli myös tutustuminen uudentyyppisen nurmikkoheinän, tunturinurmikan siemenviljelykseen Artjärvellä. Tämä kuitenkin peruuntui, koska kasvuston perustaminen epäonnistui rikkaruohojen vallattua pellon ja kasvusto oli lopetettu glyfosaatilla.

Kesällä 2013 öElintarvikeketjun sivuvirtojen hyödyntäminenö- ja öNurmisiemenhankeö yhdessä järjestivät Punkalaitumella käytännön nurminataviljelmällä lannoituskokeen, jossa testattiin biokaasulaitoksen rejektivettä lannoitteena. Vähäiset aiemmat käytännön viljelystä olevat kokemukset rejektiveden soveltuvuudesta nurminadan lannoitukseen ovat antaneet tehosta positiivisen kuvan.

Kokeessa pieni osa viljelmästä oli erotettu koetta varten ja ala jaettiin 16:sta koeruutuun. Koe sisälsi neljä kerrannetta ja 4 koejäsentä (0-ruutu, väkilannoitettu ruutu, pienemmän ja suuremman rejektilannoituksen saaneet ruudut). Väkilannoitetta levitettiin ruuduille 100 kg typpeä vastaava määrä. Suurempi rejektimäärä vastasi liukoisen typen osalta samaa tyyppitasoa ja pienempi oli puolet tästä. Punnitut lannoitteet levitettiin koeruuduille kasvukauden alussa käsin ja rejekti kastelukannusta.

Siemensadon lisäksi kokeessa mitattiin myös kasvustojen kuiva-ainesadot ja satojen typpipitoisuudet. Kuiva-ainesadot mitattiin erottamalla ruuduista pieni osa (0,25 m²) ja niittämällä sato. Niitto tehtiin kun maanpäällinen kasvusto oli silmämääräisesti runsaimmillaan. Tulosten perusteella laskettiin maanpäällisten kasvinosien kuiva-aineen ja kokonaistypen määrät (kasvien ottama typpimäärä). Ruutujen siemensadot puitiin ja sato analysoitiin MTT:n toimesta koeruutupuimurilla. Silmämääräisesti kasvustot reagoivat lisätyppeen suoraviivaisesti, mitä enemmän typpeä sen rehevämät kasvustot.

Kokeen siemensadot eivät kuitenkaan korreloineet hyvin maanpäällisen kuiva-ainesadon kanssa. Tämä oli yllättävää, sillä silmämääräisesti tarkasteltuna nurminadan röyhyt olivat voimakkaan lannoituksen saaneissa ruuduissa suuremman näköisiä. Myös vallalla olevan yleisen käsityksen mukaan nurminata hyötyy vahvasta lannoituksesta. Osa lannoitteesta on hyvä antaa jo syksyllä, jolloin nurminata muodostaa seuraavan kesän kukka-aiheet. Nyt kasvustoa ei kuitenkaan lannoitettu syksyllä lainkaan ja kaikki lannoite annettiin vasta keväällä. Kokeen paras tulos saavutettiin väkilannoitetussa koejäsenessä. Lannoittamaton ja pienemmän rejektivesimäärän saanut koejäsen olivat tasaväkisiä. Heikoin oli suuremman rejektimäärän saanut koejäsen. Tuloksissa oli kuitenkin suurta kerranteitten välistä hajontaa, mikä näkyi keskiarvotuloksissa. Varteenotettava selitys odottamattomalle siemensatotulokselle oli, että kasvi oli käyttänyt annettua typpeä suureksi osaksi vihermassan tuottamiseen ja siementä kantavien röyhyjen lukumäärä oli jäänyt pieneksi. Näin etenkin hitaammin vaikuttavalla rejektivedellä.

Viljelijöiltä on myös saatu palautetta, jossa on kritisoitu viljelyttävien liikkeiden hinnoittelukäytäntöjä, jotka on osin koettu epäoikeudenmukaisina. Keskusteluiden johdosta on oltu yhteydessä Ruotsiin ja pyydetty kuvausta sikäläisestä nurmisiemenerien hinnoittelumallista. Ruotsista saatiin asiaa koskeva lehtiartikkeli öSå blir ett fröpris tillö SvenskFrötidnong 7/10, joka välitettiin asiaa tiedustelleille viljelijöille.

Hanke järjesti keväällä 27.2.2014 toisen nurmisiemen aiheisen luentotilaisuuden. Tilaisuuteen pyrittiin saamaan uusia näkökulmia nurmisiemen tuotantoon. Tällaisia edustivat esitykset luomu nurmisiemen-tuotannosta, lämminilmakuivurin soveltuvuudesta nurmikasvien kuivauksessa sekä mehiläisyhdyskuntien pölytyspalvelusta puna-apilalla. Tilaisuuden jälkeen esitykset talletettiin Satafoodin sivuille. Tilaisuuteen saapui yhteensä 46 henkilöä, joista viljelijöitä oli 34, luennoitsijoita 8 ja 4 henkilöä Satafoodista. Tilaisuuden esitykset ladattiin Satafoodin nettisivuille.

Hankkeen toinen ulkomaanmatka tehtiin Viroon 6.-8.7.2014. Matkakohteet järjesti varajohtaja Pille Ardel Viron kasvituotannon tutkimuslaitokselta (Estonian Crop Research Institute, ECRI). Pääpaino matkakohteiden valinnassa oli esittämämme toiveiden mukaisesti nurmisiemeniä tuottavissa tiloissa. Vierailimme myös pakkaamoissa, tutkimuslaitoksessa (Kuusiku) ja kasvinjalostuslaitoksella (Jögeva). Matkalle ilmoittautunut 13 viljelijää ja Satafoodista kaksi henkilöä. Matka toteutui Suomesta otetulla pikkubussilla 6-8.7.2014 ja onnistui hyvin. Matkasta kirjoitettiin matkakertomus, joka lähetettiin osallistujille ja talletettiin Satafoodin nettisivuille (Matkakertomus löytyy Satafoodin nettisivuilta).

Hankkeen puitteissa on osallistuttu (Jukka Saarinen) myös seuraaviin koulutustapahtumiin:

31.10.2013 Syysöljykasvitilaisuus, Siuntio

25.11.2013 Seosviljelytilaisuus, Huittinen

10.12.2013 Aluskasvitilaisuus, Huittinen

Kilpailutukset kansallisten hankintailmoitusten sivulla:

1. Näytekenttä: hankintailmoitusten sivuilla 23.5.2012

Tiedottaminen:

Hankkeen toiminnasta on kirjoitettu useita lehtikirjoituksia Maaseudun Tulevaisuus-, Kylvösiemen-, ja Loimaan lehteen sekä Maaseutulustoon. Hankkeesta on tiedotettu myös siemenliikkeiden edustajia, jotka ovat välittäneet tietoa sopimusviljelijöille.

- Maaseutulusto 22.3.2013 Nurmikasvien siementuotannolla monipuolisuutta viljelykiertoon
- MT 26.7.2013 Nurmisiemenviljely kannattaa Ruotsissa Suomea paremmin
- MT 31.7.2013 Nurmisiementuotantoa ei saatu tavoiteltuun nousuun (Ruotsissa)
- MT 31.7.2013 Nurmisiemenhanke käynnissä Suomessakin
- Loimaan lehti 10.8.2013 Kaksivaiheinen korjuu on vaihtoehto suorapuinnille
- MT 12.8.2013 Siemennurmen niitto karholle säästää aikaa ja rahaa
- KS 2/2013 Nurmisiemenet monipuolistamaan viljelykiertoa
- KS 3/2013 Nurmisiementen kaksivaiheinen korjuu
- KS 3/2013 Nurmisiementuotantoa Itä-Göötanmaalla
- KS 4/2013 Lisää kiinnostavaa Itä-Göötanmaalta
- MT 14.7.2014 Viron matkasta 3 kirjoitusta

b. Aikataulu

Hankkeen aikataulu 18.5.2012-31.8.2014.

c. Resurssit

Hankkeessa ovat työskennelleet 31.8.2014 mennessä seuraavat henkilöt:

Lehmusvaara Jari, toimitusjohtaja
Perälä Päivi, toimistopäällikkö
Ruokonen Emilia, toimistos sihteeri
Saarinen Jukka, kehitysasiantuntija
Laurila Jaana, kehitysasiantuntija
Mäkinen Merja, projektityöntekijä

d. Toteutuksen organisaatio

Hankkeen vastuhenkilö oli Jari Lehmusvaara. Taloushallinnosta vastasi Päivi Perälä ja tiedottamisesta ja juoksevista asioista Emilia Ruokonen. Asiantuntijana toimi Jukka Saarinen.

e. Kustannus ja rahoitus *Päivi tekee tämän osion, kun elokuun tilanne on selvillä!*

Kustannukset ajalta 18.5.2012-31.8.2014

Palkat
Ostopalvelu
Vuokrat
Matkat kotimaa
Matkat ulkomaa

Muut kulut Kustannukset yhteensä

Rahoitus ajalta

EU+valtio (85 %)
Yksityinen rahoitus (15 %)
Rahoitus yhteensä

f. Raportointi ja seuranta

Satafoodin nettisivuille on laitettu kuvaus hankkeesta, pidetyistä seminaareista sekä järjestettyjen matkojen matkakertomukset.

Hankkeen ohjausryhmään kuuluvat:

Sari Honkola	Pirkanmaan ELY-keskus (31.5.2013 saakka)
Anne Värilä	Pirkanmaan ELY-keskus (1.6.2013 alkaen)
Jukka Hollo	Tilasiemen Oy
Juha Strömberg	Kylvösiemensäätiö ry
Antti Reku	viljelijäjäsen
Jari Lehmusvaara	Satafood Kehittämisyhdistys ry

Ohjausryhmän kokoukset:

29.1.2013, Huittinen
26.9.2013, Huittinen
21.3.2014, Huittinen
28.8.2014, Huittinen

g. Toteutusolelutukset ja riskit

Riski hankkeen tavoitteiden toteutumiselle oli epäonnistuminen viljelijöiden tavoittamisessa ts. viljelijät eivät tule hankkeen järjestämiin tilaisuuksiin tai heitä ei muutenkaan tavoiteta. Viljelijät olivat kuitenkin hankkeen tilaisuuksissa varsin runsaslukuisesti edustettuina ja pelko osoittautui turhaksi. Monella taholla suositellaan nurmikasvien viljelyä katkaisemaan yksipuolista viljan viljelyä. Nurmikasvien siementuotantovaihtoehto on siten hyvä vaihtoehto viljatilaille maan kasvukunnon parantamiseen kuin työhuippujen tasaamiseenkin.

4.3. Yhteistyökumppanit

Olemassa olevat nurmisiementuottajat ja tuotannon aloittamista suunnittelevat tuottajat olivat hankkeen tärkeimmät yhteistyökumppanit ja kohderyhmät. Nurmisiementen sertifioitu tuotanto perustuu viljelysopimukseen siemenliikkeen ja viljelijän välillä. Tämän vuoksi myös keskeiset nurmisiementiä viljelyttävät liikkeet olivat myös keskeisen tärkeitä yhteistyökumppaneita. Muita yhteistyötahoja olivat kotimaisen kasvinjalostajan edustajat sekä nurmisiementutkijat.

4.4. Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Osatulokset ja tehdyt toimenpiteet selviävät raportin kohdasta 4.2.

Hankkeen yhdeksi päätavoitteeksi kirjattiin hakemukseen uusien nurmisiementuottajien aloittaminen kohdealueella. Nurmisiemen tuotantoa edistettiin öko- ja ympäristöystävällisellä nurmikasveja uusilla viljelijöillä siten, että heille maksettiin v. 2013 osa siemenkustannuksesta. Toimenpide rajattiin Pirkanmaan ja Satakunnan alueen tuottajiin. Osa siemenkustannuksesta voitaisiin maksaa myös tapauksessa, jossa vanha nurmisiementuottaja kokeili jotain uutta nurmikasvilajia. Siemenkustannuksen kompensoimisesta tiedotettiin siemenliikkeiden edustajia ja heitä pyydettiin tiedottamaan asiasta uusille sopimustuottajilleen.

Hanke herätti kiitettävästi kiinnostusta nurmisiementuotantoa kohti luentotilaisuuksilla (2), ulkomaanmatkoilla Ruotsiin ja Viroon sekä pellon piennartilaisuudella (2). Em. tilaisuuksiin osallistui kaikkiaan 153 tuottajaa. Hankkeen yhdeksi tavoitteeksi asetettiin uusien viljelijöiden saaminen nurmisiementuottajiksi. Keskusliikkeiltä saatiin v. 2013 tieto, että uusia viljelijöitä on aloittanut hankkeen kohdealueella 5 kappaletta, mikä oli sama lukumäärä kuin hankkeen tavoitteeksi asetettiin.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Suomen puna-apilan tuotantopinta-alat ovat pieniä, siemensato on alhainen (n. 200 kg/ha) ja satovaihtelut ovat suuria. Edellä mainitusta johtuen siemenomavaraisuus on hyvin alhainen, valtaosa, keskimäärin 75 % vuosittaisesta kylvösiementarpeesta on tuontitavaraa. Tilanteeseen on löydettävissä monia syitä. Mm. viljelyn yksipuolistuminen, siementuotannon keskittyminen suurehkoille lohkoille, uudet pitkäteroiset apilalajikkeet (tetraploidit), luonnon pölyttäjien määrän vähentyminen, pölyttäjien suuret kannanvaihtelut sekä korjuutekniikan haavoittuvuus (suora leikkuupuinti) vaikeuttavat puna-apilan siemenhuoltoa. On myös ollut tilanteita, että meille soveltuvien lajikkeiden siementä ei ole ollut saatavilla ulkomailtakaan. Puna-apilan siementuotannon kehittämishanke tarjoaisi mahdollisuuksia tulevaisuudessa nostaa omavaraisuutta. Puna-apila on paitsi arvokas ja viljelyn monipuolisuutta ylläpitävä rehu- kasvi, mutta omaa omavaraisen typpitalouden ansiosta myös huoltovarmuutta ylläpitävän ominaisuuden.

6. Allekirjoitus ja päiväys

Huittisissa _____.____.2014

Jari Lehmusvaara
toimitusjohtaja